

ДО ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

Очевидно, що перенесення з реального у віртуальний простір мережі Інтернет таких форм економічних взаємодій як купівля-продаж, пошук інформації тощо є суттєвим чинником вдосконалення торговельної діяльності та потребує адекватного й ефективного державного регулювання.

Основними проблемами, які потребують державного регулювання в даній сфері, є наступні:

- 1) електронна торгівля розвивається більш стрімкими темпами, ніж її правовий супровід;
- 2) в електронній торгівлі складно організувати фіскальний контроль.

Для вирішення цих питань останнім часом було прийнято цілу низку нормативних документів, які мають на меті виправити таку ситуацію.

По-перше, Парламентом нашої держави було зареєстровано новий проект закону «Про захист прав споживачів» [1] (слід зазначити, що Закон №1023 від 12.05.91 «Про захист прав споживачів» – один з основних актів, який регулює торгівлю в Україні). І, хоча згаданий закон регулює не лише електронну комерцію, це єдиний документ, який встановлює певні правила та регулює взаємовідносини в сфері електронного бізнесу. Цьому питанню у новій редакції закону присвячена окрема стаття. Об'єктом змін стала діяльність Інтернет-ресурсів, завдяки яким здійснюється електронна торгівля. Цей законопроект в даний момент ще знаходиться на розгляді, проте якщо його приймуть, то інформація, яку Інтернет-магазини повинні будуть надавати, стане більш відкритою, наприклад:

1. Вільний доступ до договорів купівлі. Розміщення цих договорів буде обов'язковим на сайті продавця. Таким чином, покупець може реалізувати своє право на отримання повної інформації до того, як замовлення буде оформлено.

2. На головних сторінках сайтів торгових онлайн-ресурсів повинна міститися вичерпна інформація для власної ідентифікації (тобто, «про себе» як суб'єкта господарювання):

- юридичні особи будуть надавати такі дані: код ЄДРПОУ, повну назву підприємства, а також підрозділів, які здійснюють електронну торгівлю, адресу, документи та необхідні дозвільні документи (ліцензії, патенти тощо)

- фізичні особи-підприємці повинні надати П.І.Б., адресу, дозвільні документи тощо.

З метою збільшення інформованості споживачів про діяльність Інтернет-магазинів, останнім запропонують добровільно подавати декларації про намір займатися електронною торгівлею. Реєстр цих декларацій буде відкритим, і за ним слідкуватиме контролюючий державний орган (наразі – Держпродспоживслужба).

3. Також у проекті закону вводяться нові правила для продажу товарів з цифровим вмістом, зокрема програмного забезпечення. Наприклад, якщо клієнт купує в Інтернет-магазині ноутбук із вже встановленою операційною системою та софтом, то онлайн-магазин буде зобов'язаний:

- надавати інформацію про наявність та доступність оновлення програмного забезпечення, якщо це впливає на якість та безпечність такого товару;

- усувати недоліки, якщо пристрій перестав виконувати свої функції після ліцензійного оновлення програмного забезпечення.

Ще одним напрямом вдосконалення державного регулювання електронної торгівлі є посилення контролю в системі Інтернет-торгівлі. Розрахункові операції, які здійснюють юридичні особи вже давно проводять з використанням РРО (реєстратор розрахункових операцій), а з 2022 р. починають використовувати РРО всі ФОПи 2-4 груп. Згідно норм законів України №128-ІХ від 20.09.2020 «Про внесення змін до Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі,

громадського харчування та послуг» та інших законів України щодо детінізації розрахунків у сфері торгівлі та послуг» [2] та №129-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо детінізації розрахунків у сфері торгівлі і послуг» [3]. Всі ФОП / ФОП-платники єдиного податку 2-4 груп повинні будуть використовувати РРО / ПРРО (програмний реєстратор розрахункових операцій).

Вимога мала набути чинності у 2021р. але, у зв'язку з карантинном, була перенесена Законом № 1017-IX від 01.12.2020 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо лібералізації застосування реєстраторів розрахункових операцій платниками єдиного податку та скасування механізму компенсації покупцям (споживачам) за скаргами щодо порушення встановленого порядку проведення розрахункових операцій частини суми застосованих штрафних санкцій» [4] на 1 січня 2022 р. До цієї категорії відносяться також і Інтернет-магазини.

У суб'єктів господарської діяльності вимога використання РРО для електронної торгівлі викликає багато питань – кому потрібно використовувати РРО / ПРРО, коли і як його використовувати?

Щоб відповісти на це питання, слід проаналізувати деякі положення Закону 265/95-ВР від 06.07.1995р. «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» [4]. Головним критерієм при визначенні необхідності застосування РРО в Інтернет-торгівлі є спосіб і місце розрахунку. РРО потрібен лише в тому випадку, якщо є розрахункова операція, тому власник Інтернет-магазину повинен всі свої операції визначати і поділяти лише на два види: або вона розрахункова(і тоді потрібен РРО), або ні.

У визначенні(ст.2 Закону 265) є дві складові – це розрахунок, і де він здійснюється. Якщо розрахунок здійснюється в місці реалізації – то це розрахункова операція, а якщо цей ланцюг буде розірваний – розрахункової операції вже нема.

Аналіз Закону №265/95-ВР від 06.07.1995р «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» [2] дозволяє виділити декілька варіантів, які стають ключовими при визначенні необхідності використання РРО (табл.1).

Таблиця 1.

Варіанти визначення необхідності використання РРО

Варіант 1. Замовлення через сайт, розрахунок здійснюється в місці видачі товару	РРО потрібен
Варіант 2. Замовлення через сайт, доставка кур'єром магазину	РРО потрібен
Варіант 3. Замовлення через сайт. Доставка кур'єром – посередником (наприклад Нова Пошта)	РРО не потрібен
Варіант 4. Оплата через платіжні системи PORTMONE, FORPOST, LIQPAY, PayPal, FONDY та інші.	РРО не потрібен

Джерело: Складено автором на основі [2]

Ще одним нормативно-правовим документом, який повинен впорядковувати електронну торгівлю, є ДСТУ «Настанови з електронної комерції». На сайті ДП «УкрНДНЦ» 10 вересня 2021 року було опубліковано повідомлення про розроблення першої редакції проекту ДСТУ. Стандарт з електронної комерції являє собою набір керівних принципів, дотримання яких дозволить організаціям створювати більш зручні та орієнтовані на споживача бізнес-процеси. Проект стандарту чітко прописує, що повинен робити кожен з суб'єктів електронної комерції по всьому ланцюгу, від представлення товару до післяпродажного обслуговування споживача.

Інтернет-торгівля набуває щораз більшого поширення та потребує специфічних умов державного регулювання у зв'язку з її особливостями. В Україні вже прийнята низка законів, що регулюють торговельні відносини та застосування РРО, але всі вони не стосувалися електронної комерції.

Заплановані зміни в законодавстві, а саме прийняття Проекту Закону «про захист прав споживачів», а також нового ДСТУ «Настанови з електронної комерції» дозволять врегулювати відносини в електронній комерції та зробити регулювання сфери електронної торгівлі більш досконалим.

Список використаних джерел

1. Про захист прав споживачів: проект Закону від 05.10.2021 [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу до ресурсу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=72932&pf35401=553888>
2. Про внесення змін до Закону України "Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг" та інших законів України щодо детінізації розрахунків у сфері торгівлі та послуг»: Закон України від 20.09.2019р. №128-IX. [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/128-20#Text>.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо детінізації розрахунків у сфері торгівлі і послуг : Закон України від 20.09.2019р.№129-IX. [Електронний ресурс] // Податковий кодекс України – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/129-20#Text>.
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо лібералізації застосування реєстраторів розрахункових операцій платниками єдиного податку та скасування механізму компенсації покупцям(споживачам) за скаргами щодо порушення встановленого порядку проведення розрахункових операцій частини суми застосованих штрафних санкцій : Закон України від 01.12.2020р. № 1017-IX. [Електронний ресурс] // Податковий кодекс України – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1017-20#Text>
5. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг : Закон України від 06.07.1995р. [Електронний ресурс] // Законодавство України – Режим доступу до ресурсу: : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-вр#Text>

